

นิพนธ์ต้นฉบับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะที่ต้นทาง
ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีFactors Affecting Community Participation in Waste Management at Original Source,
Bang Sai Sub-district, Mueang District, Surat Thani Provinceสรายุทธ สามัตติยากร^{1,2}กิตติชัย รัตนะ^{1*}นิตยา เมี้ยนมิตร¹Sarayut Samattiyakon^{1,2}Kitichai Rattana^{1*}Nittaya Mianmit¹¹คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900¹Faculty of Forestry, Kasetsart University, Chatuchak District, Bangkok 10900, Thailand²สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง สุราษฎร์ธานี 84000²Provincial Office of Natural Resources and Environment Surat Thani, Surat Thani City Hall, Mueang District, Surat Thani 8400

*Corresponding Author, E-mail: fforkcr@ku.ac.th

รับต้นฉบับ 8 ธันวาคม 2566

รับแก้ไข 18 กุมภาพันธ์ 2567

รับลงพิมพ์ 5 มีนาคม 2567

ABSTRACT

Garbage management in Thailand is a major issue. Therefore, the population status, community wastrels, environmental management, and factors affecting community participation in waste management were studied at the source. A questionnaire was developed based on a conceptual framework and relevant theories. Data correlation was conducted using the F-test at a statistical significance level of 0.05

Based on the respondents' results, out of the 270 households sampled, 61.11% were female, with an average age of around 41 years. The majority of the sampled households had 3–4 members who had been residents for 10 years or more. Education levels were generally lower than a Bachelor's degree and the primary occupations were fishing, general contracting, and agriculture. The average monthly income range was THB 10,000–20,000. The highest average values for garbage management and public participation in community waste management were in the areas of garbage collection and storage, with participation for receiving benefits averaging 2.08 and 2.88, respectively. Based on the results regarding opinions on the potential and limitations for waste management at the source, the community had sufficient potential to manage waste, but there were significant limitations, notably the presence of wastrels along roadsides. Based on the results from hypothesis testing, significant factors were: age, settlement period, educational level, occupation, knowledge and understanding of waste management at source, behavior regarding managing solid waste in the community and involvement in public participation in waste management at the source. Recommendations were that there should be training in separating solid waste for groups working in fishing, general contracting and agriculture.

Keywords: Community participation; Waste management at source; Behavior in managing solid waste

บทคัดย่อ

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย การศึกษาวิจัยนี้เป็นไปเพื่อศึกษาสถานภาพของประชากร การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมของชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะที่ต้นทาง โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบนพื้นฐาน ตามกรอบแนวคิด การค้นคว้าและทฤษฎี และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยใช้ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 270ครัวเรือนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.11 ช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป สถานภาพเป็นผู้อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน 10 ปีขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพประมง/รับจ้างทั่วไป/และเกษตรกรรวม รายได้ต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ค่าเฉลี่ยสูงสุดของพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะชุมชนคือด้านการรวบรวมและจัดเก็บขยะมูลฝอย และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 2.08 และ 2.88 ตามลำดับ และความคิดเห็นต่อศักยภาพของชุมชนคือ มีพื้นที่เพียงพอในการจัดการขยะที่ต้นทาง และข้อจำกัดในการจัดการขยะที่ต้นทางคือพบปัญหาขยะข้างทางเป็นจำนวนมาก จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยด้านอายุ ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ระดับการศึกษา อาชีพ รวมถึงความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะที่ต้นทาง และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะที่ต้นทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะควรจัดอบรมให้ความรู้สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพประมง/รับจ้างทั่วไป/และเกษตรกรรวมในการคัดแยกขยะมูลฝอย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการขยะที่ต้นทาง พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย

คำนำ

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง โดยหากขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง อาจเกิดปัญหามลพิษ เหตุเดือดร้อนรำคาญ และการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในชั้นบรรยากาศของโลก ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นของประเทศไทยปี พ.ศ. 2564 พบว่าเกิดขึ้นประมาณ 24.98 ล้านตัน หรือประมาณ 68,434 ตันต่อวัน โดยมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรปี พ.ศ. 2564 เท่ากับ 1.03 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน เมื่อพิจารณาภาพรวมการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยพบว่าจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น 24.98 ล้านตันนั้น ถูกจัดการกันเองโดยบ้านเรือนและชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีบริการเก็บขนประมาณ 1.58 ล้านตัน (ร้อยละ 6 ของปริมาณขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้น) และพบว่ามีขยะรีไซเคิลประมาณ 3.89 ล้านตัน (ร้อยละ 16 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง โดยกระบวนการขาล้างและบ้านเรือนนำไปขายให้กับร้านรับซื้อของเก่า ขยะมูลฝอยที่เหลือประมาณ 19.51 ล้านตัน (ร้อยละ 78 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกเก็บขนโดยรถบรรทุกเก็บขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเอกชน ซึ่งได้รับอนุญาตหรือมอบหมายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการเก็บขนแทน เพื่อนำไปยังสถานที่คัดแยกขยะมูลฝอยหรือสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย และพบว่าขยะมูลฝอยประมาณ 4.00 ล้านตัน (ร้อยละ 16 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกคัดแยก ณ สถานที่คัดแยกขยะมูลฝอยและส่วนที่เหลือประมาณ 15.51 ล้านตัน (ร้อยละ 62 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกนำไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

ทั้งนี้พบว่ามีขยะมูลฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องประมาณ 9.28 ล้านตัน (ร้อยละ 37 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) และส่วนที่เหลือประมาณ 6.23 ล้านตัน (ร้อยละ 25 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น) ถูกนำไปกำจัดอย่างไม่ถูกต้อง (Pollution Control Department, 2021)

องค์การบริหารส่วนตำบลบางไทร ตั้งอยู่เลขที่ 69/1 หมู่ที่ 2 ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ห่างจากอำเภอมะนัง ประมาณ 8 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประมาณ 9.3 กิโลเมตร ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง หมู่ที่ 2 บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 3 บ้านบางกล้วย และหมู่ที่ 4 บ้านท้องถ่วง และมีคลองที่สำคัญจำนวน 14 สาย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่พบว่าตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่มีการให้บริการรถเก็บขนขยะในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านต้องมีการจัดการขยะกันเองซึ่งพบว่าบางครั้งการจัดการขยะมูลฝอยของชาวบ้านก็ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ อีกทั้งตำบลบางไทรยังพบปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดจากการลักลอบทิ้งขยะมูลฝอยจากชุมชนข้างเคียงและขยะมูลฝอยที่ลอยน้ำจากในคลองเข้ามายังพื้นที่ตำบลบางไทร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะที่ต้นทาง ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่ามีการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนและระดับชุมชนที่ต้นทางเป็นอย่างไร ศักยภาพและข้อจำกัดในการจัดการขยะที่ต้นทางมีอะไรบ้าง ถ้าประชาชนในตำบลบางไทร มีความรู้ ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมคัดแยกขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง จะส่งผลดีทั้งในภาพรวมของชุมชน จังหวัด และระดับประเทศ ทั้งนี้หากชุมชนบางไทรสามารถยกระดับการจัดการขยะจนถึงขั้นเป็นชุมชนจัดการขยะฐานศูนย์ (zero waste) ได้ก็จะเป็น

ชุมชนตัวอย่างในการจัดการขยะให้กับชุมชนใกล้เคียงที่ไม่มี
การให้บริการรถเก็บขยะในพื้นที่และมีภูมิประเทศที่มีคลอง
ไหลผ่าน ต่อไป

โดยการศึกษาความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการมี
ส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะที่ต้นทาง ตำบลบางไทร
อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา
สภาพภาพของประชากร 2) การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม
ของชุมชน และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การจัดการขยะที่ต้นทาง โดยมีสมมติฐานดังนี้ 1) ปัจจัยส่วน
บุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาอยู่
อาศัยที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการ
ขยะที่ต้นทาง ที่แตกต่างกัน 2) ความรู้ ความเข้าใจใน
การจัดการขยะที่ต้นทาง มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ในการจัดการขยะที่ต้นทาง และ 3) พฤติกรรมในการจัดการ
ขยะมูลฝอยชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการ
ขยะที่ต้นทาง

อุปกรณ์และวิธีการ

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลบางไทร อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง
หมู่ที่ 2 บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 3 บ้านบางกล้วย และหมู่ที่ 4
บ้านท้องถ่วง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 825 ครัวเรือน
(Registration Management Office Department of
Provincial Administration, 2023) และคำนวณหากลุ่ม
ตัวอย่าง (sample size) ให้เหมาะสมในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อใช้
เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro
Yamane (Yamane, 1973) มาใช้ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

กำหนดให้ n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (825 ครัวเรือน)

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (e=0.05)

ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน
270 ครัวเรือนตัวอย่าง และมีการกระจายสัดส่วนในการเก็บ
ตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตรการกระจายตามสัดส่วน
ดังนี้

$$n_i = n \left(\frac{N_i}{N} \right)$$

กำหนดให้ n_i = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของหมู่บ้าน i

n = จำนวนครัวเรือนของราษฎรตัวอย่างของ
การศึกษา (270 ครัวเรือน)

N_i = จำนวนครัวเรือนของราษฎรในแต่ละหมู่บ้าน
(หมู่บ้าน i)

N = จำนวนครัวเรือนของราษฎรที่เลือกศึกษา
(825 ครัวเรือน)

i = หมู่บ้านกลุ่มตัวอย่าง

โดยจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง
จำนวน 238 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 3
บ้านบางกล้วย และหมู่ที่ 4 บ้านท้องถ่วง มีจำนวนครัวเรือน
206, 250 และ 131 ตามลำดับ เมื่อคำนวณตามสูตร
การกระจายสัดส่วนจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้
หมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง จำนวน 78 ครัวเรือน หมู่ที่ 2
บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 3 บ้านบางกล้วย และหมู่ที่ 4 บ้านท้องถ่วง
มีจำนวนครัวเรือน 68, 81 และ 43 ตามลำดับ รายละเอียด
ปรากฏตาม Table 1

Table 1 Data collection communities in study area and sample size

Community name	Total number of households	Households sampled
Ban Klong Khwang	238	78
Ban Bang Buret	206	68
Ban Bang Kluay	250	81
Ban Thong Twong	131	43
Total	825	270

การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (questionnaire) โดยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบนพื้นฐานตามกรอบแนวคิด เป็นเครื่องมือ ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบปลายปิด (close-ended questionnaires) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพของผู้อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือนตัวอย่างตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามแบบเลือกตอบหลายตัวเลือก (multiple choice) ส่วนที่ 3 พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ประกอบด้วยคำถามการลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย การใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย การรวบรวมและจัดเก็บขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอย ลักษณะคำถามแบบประเภทมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) โดยมีคำถามจำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นคำถามเชิงบวก 18 ข้อ และคำถามเชิงลบ 2 ข้อ ส่วนที่ 4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ประกอบด้วยคำถามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefit) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ลักษณะคำถามแบบประเภทมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) โดยมีคำถามจำนวน 14 ข้อ ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยมีคำถามจำนวน 5 ข้อ ให้เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ โดยลำดับที่ 1 มีความต้องการมากที่สุด ลำดับที่ 2 มีความต้องการมาก ลำดับที่ 3 มีความต้องการปานกลาง ลำดับที่ 4 มีความต้องการน้อย และลำดับที่ 5 มีความต้องการน้อยที่สุด และส่วนที่ 6 ความคิดเห็นต่อศักยภาพและข้อจำกัดในการจัดการขยะที่ต้นทางลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questionnaire) โดยมีคำถาม 3 ข้อ ดังนี้ 1) ศักยภาพของชุมชนต่อครัวเรือน 2) ข้อจำกัดของชุมชนต่อครัวเรือน และ 3) แนวทางและความต้องการในการเพิ่มศักยภาพชุมชนต่อครัวเรือนเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่ต้นทาง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

นำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ จำนวน 2 ด้าน คือ 1) การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามเบื้องต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบภาพรวมของแบบสอบถามว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาหรือไม่ และ 2) การทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามมีดังนี้ 1) ด้านความเที่ยงตรง (validity)

โดยการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่า IOC: index of item objective congruence (Tuntavanich and Jindasri, 2018) ของเครื่องมือ โดยให้คะแนน +1 สำหรับข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ให้คะแนน 0 สำหรับข้อคำถามที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ และให้คะแนน -1 สำหรับข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ 2) การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) หรือความคงที่ของผลที่ได้จากแบบสอบถาม เป็นการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยเป็นการนำแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่า 0.5 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงแต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 ครัวเรือนตัวอย่างของชุมชนบ้านครามกลาง ตำบลชลคราม อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.995 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูง (Vanichbuncha, 2007)

ประเภทของข้อมูล

งานวิจัยนี้ต้องการรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ 1) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้ในลักษณะของเอกสารหรือรวบรวมไว้ในสื่อต่าง ๆ เช่น สถิติหรือรายงาน (Ratchatranon, 2014) และข้อมูลปฐมภูมิ คือ ข้อมูลคำตอบ ความคิดเห็นจริงของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้ (Sunthornsamai, 2010) มีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทนี้ก็เพื่อตอบปัญหางานวิจัยนั่นเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือนตัวอย่างตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อเสนอแนะของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และความคิดเห็นต่อศักยภาพและข้อจำกัดในการจัดการขยะที่ต้นทาง เป็นค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ร้อยละ (percentage) และค่าเฉลี่ย (mean) ในส่วนของค่าพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน จะใช้มาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert scale) (Likert, 1961) ซึ่งมี 3 ระดับ และกำหนดคะแนนคำตอบของพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของคะแนนดังนี้ (1) ระดับต่ำ (2) ระดับกลาง และ (3) ระดับสูง แล้วนำไปกำหนดเป็นอัตราภาคขั้นเท่ากับ 0.67 โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราภาคขั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \quad (1)$$

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

- 1) ค่าเฉลี่ย 1.00–1.67 มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับต่ำ
- 2) ค่าเฉลี่ย 1.68–2.35 มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับปานกลาง
- 3) ค่าเฉลี่ย 2.36–3.03 มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับสูง

กำหนดคะแนนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน คือ การปฏิบัติทุกครั้ง บางครั้ง และไม่เคย โดยมีคะแนนคำถามเชิงบวกเท่ากับ 3, 2 และ 1 คะแนนตามลำดับ และคะแนนคำถามเชิงลบเท่ากับ 1, 2 และ 3 คะแนน ตามลำดับ

ในส่วนของการวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจะใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (likert scale) (Likert, 1961) ซึ่งมี 5 ระดับ ดังนี้ (1) ระดับน้อยที่สุด (2) ระดับน้อย (3) ระดับปานกลาง (4) ระดับมาก และ (5) ระดับมากที่สุด แล้วนำไปกำหนดเป็นอัตราภาคขึ้นเท่ากับ 0.80 โดยมีสูตรการคำนวณตามสมการ (1)

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

- 1) ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับน้อยที่สุด
- 2) ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับน้อย
- 3) ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับปานกลาง
- 4) ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับมาก
- 5) ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในระดับมากที่สุด

กำหนดคะแนนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีคะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ

สถิติเชิงอนุมาน เป็นการทดสอบเชิงสมมติฐานเป็นการทดสอบ F-test สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวใช้ทดสอบตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน ระดับการศึกษา อาชีพ ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทาง และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะที่ต้นทางที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลและวิจารณ์

ผลการศึกษาประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบางไทร ทั้ง 4 หมู่บ้าน จำนวน 270ครัวเรือน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.11 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.30 และไม่ระบุเพศ คิดเป็นร้อยละ 2.59

อายุ พบว่าส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.11 รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี ช่วงอายุ 20-30 ปี และมีอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.63 15.56 และ 3.70 ตามลำดับ

สถานภาพของผู้อาศัย พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้อาศัย คิดเป็นร้อยละ 70.74 และเจ้าบ้านคิดเป็นร้อยละ 29.26 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 57.78 รองลงมาคือสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน 1-2 คน และ 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.70 11.85 และ 6.67 ตามลำดับ

ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ พบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.22 รองลงมาคือระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน 5-10 ปี และน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.48 4.44 และ 1.85 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78.89 รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 19.26 และ 1.85 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง/รับจ้างทั่วไป/และเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 45.56 รองลงมา คือ พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจและร้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ 21.48 20.00 8.52 และ 4.44 ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,000–20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.15 รองลงมาคือรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท 20,001–30,000 บาท 30,001–40,000 บาท และมากกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.37 16.30 14.07 และ 1.11 ตามลำดับ

ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือนตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือนตัวอย่างทั้ง 4 หมู่บ้าน 270 ครัวเรือน ของตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดปรากฏตาม Table 2

Table 2 Knowledge and understanding in sample households of waste management at original source

Question	Correct answers (%)	Incorrect answers (%)
1. What does garbage mean?	72.59	27.41
2. Which is general waste?	70.00	30.00
3. Which is organic waste?	100.00	0.00
4. Which is recycled waste?	85.93	14.07
5. Which is hazardous waste?	72.22	27.78
6. Who is responsible for community solid waste management?	92.96	7.04
7. What is the best way to manage solid waste?	60.00	40.00
8. What is a reduce activity?	54.81	45.19
9. What is a reuse activity?	37.78	62.22
10. What is a recycle activity?	60.37	39.63
Average	70.67	29.33

เมื่อพิจารณาความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่เข้าใจถูกต้องมากที่สุด คือด้านประเภทของขยะอินทรีย์ร้อยละ 100.00 รองลงมา คือด้านผู้รับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ด้านประเภทของขยะรีไซเคิล ด้านเนื้อหาของขนานนามความหมายของขยะมูลฝอย ด้านประเภทของขยะอันตราย ด้านประเภทของขยะทั่วไป ด้านกิจกรรมนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle) ด้านวิธีการจัดการขยะมูลฝอย ด้านกิจกรรมลดการใช้ (reduce) ด้านกิจกรรมใช้ซ้ำ (reuse) มีความเข้าใจอย่างถูกต้องร้อยละ 92.96, 85.93, 72.59, 72.22, 70.00, 60.37, 60.00, 54.81 และ 37.78 ตามลำดับ โดยค่าเฉลี่ยความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทางของครัวเรือน

ตัวอย่างที่ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 70.67 ในด้านกิจกรรมใช้ซ้ำ ด้านกิจกรรมลดการใช้ และด้านกิจกรรมนำกลับมาใช้ใหม่ โดยทั้ง 3 กิจกรรมนี้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 70 ควรมีการอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ต่อไป

พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยทั้ง 5 ด้าน ครัวเรือนตัวอย่างทั้ง 4 หมู่บ้าน 270 ครัวเรือนของตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดปรากฏตาม Table 3

Table 3 Analysis of behavioural aspects of municipal solid waste management

Behavior in managing solid waste	Behavior every time number (people) (%)	Behavior sometimes number (people) (%)	Behavior practiced number (people) (%)	Average (criterion) (%)
1) Reducing the generation of solid waste	16 (5.93)	57 (20.96)	197 (73.11)	1.33 (Low)
2) Recycling	46 (17.78)	58 (32.22)	166 (50.00)	1.68 (Medium)
3) Waste separation	78 (28.8)	64 (23.70)	128 (47.41)	1.81 (Medium)
4) Wastrel collection and storage	74 (27.41)	143 (52.96)	53 (19.63)	2.08 (Medium)
5) Solid waste management	74 (27.41)	110 (40.74)	86 (31.85)	1.96 (Medium)

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการรวบรวมและจัดเก็บขยะมูลฝอย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.08 รองลงมา คือ ด้านการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 1.96 1.81 1.68 และ 1.33 ตามลำดับ ดังจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยทั้ง 5 ด้านของครัวเรือนตัวอย่างที่โดดเด่นที่สุดคือด้านการรวบรวมและจัดเก็บขยะมูลฝอย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือท่านมีการรวบรวมขยะอินทรีย์มาใส่ลงในถังหมัก

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนทั้ง 4 ด้าน ครัวเรือนตัวอย่างทั้ง 4 หมู่บ้าน 270 ครัวเรือน ของตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดปรากฏตาม Table 4

Table 4 Analysis regarding public participation in community solid waste management

Public participation in community solid waste management	Participation level					Average (criterion)
	Highest	Extreme	Moderately	Small	Smallest	
1. Decision making	22 (8.15)	27 (9.91)	70 (25.74)	120 (44.26)	32 (11.94)	2.58 (Low)
2. Implementation	29 (10.74)	23 (8.52)	62 (23.09)	52 (19.14)	104 (38.52)	2.34 (Low)
3. Benefit	41 (15.26)	39 (14.37)	65 (24.22)	96 (35.56)	29 (10.59)	2.88 (Moderately)
4. Evaluation	2 (0.74)	30 (11.11)	56 (20.74)	161 (59.44)	22 (7.96)	2.38 (Low)

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.88 รองลงมา คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 2.58 2.38 และ 2.34 ตามลำดับ ดังจะเห็นได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนทั้ง 4 ด้าน ของครัวเรือนตัวอย่างที่โดดเด่นที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยแล้วนำไปขายเพิ่มรายได้ครัวเรือน รองลงมาคือการมีส่วนร่วมไม่ทิ้งขยะ ลงแม่น้ำ หรือริมถนนทำให้ลำคลองและถนนสะอาด การมีส่วนร่วมไม่เผาขยะในที่โล่ง เพื่อลดปัญหามลพิษทางอากาศ และการมีส่วนร่วมในการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เช่น ขวดน้ำดื่ม ถังพลาสติก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปลำดับความสำคัญของข้อเสนอแนะของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้ดังนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกแล้ว 5 คำตอบ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มี

การจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ร้อยละ 36.30 รองลงมา คือ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจเรื่องการจัดเก็บขยะมูลฝอยและระเบียบที่ประชาชนต้องปฏิบัติ ร้อยละ 22.96 ลำดับที่ 3 ร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร่วมกิจกรรมลดการเกิดขยะมูลฝอยด้วยการลดราคาหากผู้บริโภคนำภาชนะมาเอง ร้อยละ 16.30 ลำดับที่ 4 จัดระบบการซื้อขายขยะรีไซเคิลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตลาดนัดรีไซเคิล ธนาคารขยะ กองทุนรับซื้อขยะ เป็นต้น ร้อยละ 14.44 และลำดับที่ 5 มีแหล่งรับซื้อขยะมูลฝอยเพื่อจัดทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมัก เลี้ยงไส้เดือน หรือผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขยะต่าง ๆ ร้อยละ 10.00

ความคิดเห็นต่อศักยภาพและข้อจำกัดในการจัดการขยะที่ต้นทาง

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อศักยภาพและข้อจำกัดในการจัดการขยะที่ต้นทางของกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นดังต่อไปนี้ 1) ด้านศักยภาพของชุมชนต่อครัวเรือนในการจัดการขยะที่ต้นทางในพื้นที่ ร้อยละ 60.16 ให้ข้อคิดเห็นว่ามีพื้นที่เพียงพอในการจัดการขยะที่ต้นทาง โดยเฉพาะขยะอินทรีย์ ร้อยละ 25.72 ให้ข้อคิดเห็นว่างค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้การสนับสนุนในการคัดแยกขยะ

ที่ต้นทาง และร้อยละ 14.12 ให้ข้อคิดเห็นว่าแหล่งรับซื้อขยะรีไซเคิลมีมาก 2) ข้อจำกัดของชุมชนต่อครัวเรือนในการจัดการขยะที่ต้นทางในพื้นที่ ร้อยละ 70.52 ให้ข้อคิดเห็นว่าเนื่องจากชุมชนเป็นทางผ่านที่จะเข้าไป ในเมืองจึงมีปัญหาขยะข้างทางเป็นจำนวนมาก ร้อยละ 20.46 ให้ข้อคิดเห็นว่าตำบลบางไทรมีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านพื้นที่จึงมีปัญหาขยะลอยมากับน้ำ และร้อยละ 9.02 ให้ข้อคิดเห็นว่ามีการลักลอบทิ้งขยะมูลฝอยจากที่อื่น และ 3.แนวทางและความต้องการในการเพิ่มศักยภาพชุมชน/ครัวเรือน ร้อยละ 68.74 ให้ข้อคิดเห็นว่าต้องการให้มีบริการเก็บขนขยะในพื้นที่เนื่องจากขยะทั่วไปไม่มีที่ทิ้ง ร้อยละ 18.22 ให้ข้อคิดเห็นว่าต้องการให้แก้ไขปัญหากลักลอบทิ้งขยะจากภายนอกพื้นที่ และร้อยละ 13.04 ให้ข้อคิดเห็นว่าต้องการให้มีโครงการสร้างจิตสำนึกการคัดแยกขยะในครัวเรือน

ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะที่ต้นทาง

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพของคู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานใน

พื้นที่ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะที่ต้นทางที่แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะที่ต้นทางพื้นที่ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) และปัจจัยด้านอื่น ๆ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะที่ต้นทางที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือไม่มีความสัมพันธ์กับสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดปรากฏตาม Table 5 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Chalongsaisit (2015) ที่พบว่าปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการพักอาศัย มีผลต่อความร่วมมือในการกำจัดขยะที่แตกต่างกัน กรณีศึกษาคอนโดมิเนียมเขตห้วยขวาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

Table 5 Statistical analysis of factors affecting public participation in waste management at source in Bang Sai sub-district, Mueang district, Surat Thani province

Initial variable	F-test	p-value
Gender	0.33	0.85
Age	2.48	0.05*
Residential status	1.88	0.45
Number of household members	0.80	0.55
Period of settlement in the area	3.54	0.03*
Educational levels	2.68	0.05*
Occupation	2.12	0.05*
Monthly income	0.42	0.98

Remark: * significance level of 0.05

ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทาง และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะที่ต้นทางที่แตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐาน พบว่าความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทาง และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการจัดการขยะที่ต้นทาง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Khedklinhom (2019) ที่พบว่าความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราชที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$ รายละเอียดปรากฏตาม Table 6

Table 6 Statistical analysis between groups in waste management at source and behavior in community solid waste management with participation by people in Bang Sai sub-district, Mueang district, Surat Thani province in managing waste at the source

Relationship	F-test	p-value
Knowledge and understanding of waste management at the source with public participation in waste management at the source	0.24	0.02*
Behavior in managing community solid waste with public participation in waste management at the source	0.62	0.01*

Remark: *significance level of 0.05

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.11 มีช่วงอายุ 41 ปีขึ้นไป มีสถานภาพ เป็นคู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มีระยะเวลา การตั้งถิ่นฐาน 10 ปี ขึ้นไป สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่า ปริญญาตรีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง/รับจ้างทั่วไป/ และเกษตรกรรม มีรายได้ต่อเดือน 10,000–20,000 บาท โดยครัวเรือนตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะ ที่ต้นทางมากที่สุดในเรื่องของความหมายขยะอินทรีย์ และ พฤติกรรมในการจัดการ ขยะมูลฝอย ทั้ง 5 ด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการจัดการขยะมูลฝอย โดยมีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 1.04 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะ มูลฝอยชุมชนทั้ง 4 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้าน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.88 ข้อเสนอแนะของประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ที่มีความต้องการ มากที่สุด คือให้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการ คัดแยกขยะมูลฝอย และความคิดเห็นต่อศักยภาพและ ข้อจำกัดในการจัดการขยะที่ต้นทาง 1) ด้านศักยภาพของ ชุมชน/ครัวเรือนในการจัดการขยะที่ต้นทางในพื้นที่ ส่วนใหญ่ ให้ข้อคิดเห็นว่าพื้นที่เพียงพอในการจัดการขยะที่ต้นทาง 2) ข้อจำกัดของชุมชน/ครัวเรือนในการจัดการขยะที่ต้นทาง ในพื้นที่ ส่วนใหญ่พบว่าเนื่องจากชุมชนเป็นทางผ่านที่จะเข้าไป ในเมืองจึงมีปัญหาขยะข้างทางเป็นจำนวนมาก และ 3) แนวทางและความต้องการในการเพิ่มศักยภาพชุมชน/ ครัวเรือน ส่วนใหญ่อยากให้มามีบริการเก็บขนขยะในพื้นที่ เนื่องจากขยะทั่วไปไม่มีที่ทิ้ง และปัจจัยด้านอายุ ระยะเวลาการ ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ ระดับการศึกษา อาชีพ รวมถึงความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทาง และพฤติกรรมในการ จัดการขยะมูลฝอยชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะที่ต้นทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ใน ปัจจุบันของพื้นที่และแนวทางในการขับเคลื่อนให้คนในชุมชนมี ส่วนร่วมในการจัดการขยะที่ต้นทางทั้งในด้านของการส่งเสริม ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทาง ส่งเสริม

พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการจัดการขยะที่ต้นทาง เพื่อขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะมูลฝอย ต้นทาง ที่ไม่มีบริการเก็บขนขยะอยู่ใกล้ชุมชนเมือง และมีพื้นที่ ดัดแปลงน้ำลำคลอง ในการจัดการขยะอย่างถูกต้องต่อไป

REFERENCES

- Chalongchaisit, P. 2015. *People's Behavior and Understanding in Waste Management Case Study: Condominium in Huai Khwang District*. Thammasat University, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Khedklinhom, S. 2019. *Guidelines for Public Participation in Municipal Solid Waste Management: Nakhon Si Thammarat Municipality*. Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand. (in Thai)
- Likert, R.A. 1961. *New Patterns of Management*. New York. McGraw-Hill Book Company Inc. <https://www.thaiail.com/blog/tag/likert/>, 5 August 2023.
- Pollution Control Department. 2021. *National Solid Waste Management Master Plan (2017-2027)*. Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Ratchatranon, W. 2014. *Research Techniques in Social Science*. Kasetsart University, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Registration Management Office Department of Provincial Administration. 2023. *Population of Bang Sai Sub-district, Mueang District, Surat Thani Province*. <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData>, 3 January 2023.
- Sunthornsamai, W. 2010. *Marketing Research and Marketing Information System*, 2nd ed.

- Technology Promotion Association, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Tuntavanich, P., Jindasri, P. 2018. The real meaning of IOC. **Journal of Educational Measurement, Mahasarakham University**, 24(2): 3-12. (in Thai)
- Vanichbuncha, K. 2007. **Statistics of Research**. Chulalongkorn University Press, Bangkok, Thailand. (in Thai)
- Yamane, T. 1973. **Statistics: an Introductory Analysis**. New York Harper & Row, New York, USA.
-